

Dr. Györkös Péter nagykövet ünnepi beszéde a berlini magyar nagykövetségen

Berlin, 2019. szeptember 10.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Németországon átutazva a magyarok és a németek évezredes, különleges kapcsolatának számos bizonyítékát találjuk. A passai niedernburgi kolostor, hol államalapító királyunk felesége, Boldog Gizella nyugszik. Wartburg vára Tübingiai Szent Erzsébet életének fontos helyszínéeként. Marburg városa számos magyar címerrel, a Wittenbergi Egyetem könyvtára Luther és Melanchthon magyar tanítványainak neveivel, az Aacheni Dóm a magyar kápolnával, vagy az éppen a hétvégén Dessauban megnyitott Bauhaus Múzeum. E speciális kapcsolat nemzetközileg is legismertebb bizonyítéka azonban itt áll pár méterre, a 28 éven át a német és az európai megosztottság szimbólumának számító Brandenburgi Kapu, a mögötte húzódó Fallal, amelyből a magyarok ütötték ki az első követ, megnyitva ezzel az utat Németország és Európa egyesítése előtt. Köszönöm, hogy jelenlétükkel megtisztelik ezt az ünnepi eseményt!

Ma az a megtiszteltetés ért, hogy a Bundestag és az Országgyűlés elnökei mondanak beszédet. Ezért hát engedjék meg, hogy bevezetőmben ne a 2019-ben Berlinben szolgáló nagykövet, hanem az 1989-ben munkáját megkezdő fiatal magyar diplomata szemszögéből elevenítsem fel a 30 évvel ezelőtti fejleményeket. A magyar Külügyminisztérium (mint később kiderült, utolsó) NDK referenseként követtem a fejleményeket. A pontos időpont ismerete nélkül a Nemzetközi Jogi Főosztállyal közösen készítettük elő a határnyitó jegyzéket. Amikor pedig eldőlt az időpont, és szeptember 7-én a jegyzék átvételére érkező NDK nagykövetet kellett kísérem, ő a kijárat felé haladva három súlyos megállapítást fogalmazott meg. „Péter, Magyarország végleg elárulta az NDK-t. A Falat azért kellett felhúzni, hogy ne vérezzen ki az NDK, erre most újra megnyitjátok a határt, aminek következtében a német egyesítés Nyugat-Németország területén fog bekövetkezni.”

A kelet-berlini vezetés árulásnak tekintette a döntést, de nem úgy a kelet-német emberek. Természetesen azon is el lehet gondolkodni, az NDK mennyiben volt német, mennyiben volt demokratikus, és mennyiben volt köztársaság. Azt azonban Stefan Heym előre látta, hogy az NDK csak lábjegyzet lesz a történelemkönyvekben.

A nagykövet második megállapítása komoly igazságot hordozott, és valójában Helmut Kohl későbbi tézisének vetítette előre annak kimondásával, hogy a magyarok üttették ki a Berlini Falból az első követ. Churchill már 1945 tavaszán, fultoni beszédét megelőlegezve megírta Trumannak: „a szovjet csapatok frontvonalánál vasfüggöny ereszkedik alá, és a megszállt területek történéseiről nincs tudomásunk”. 1955-re aztán véglegesítésre került a német és egyben európai megosztottság. Zsukov marsall meg is jegyezte, „Önöknek is megvan a maguk Németországa, nekünk is meg van a magunk Németországa, hát nem ez a legjobb megoldás?” Egy kérdés azonban megoldatlan, egy ajtó pedig nyitott maradt – itt, Berlinben. A majdnem 3 millió lábbal szavazó valóban kivéreztetés közeli állapotba hozta az NDK-t. 1961. augusztus 13-án felépült a Fal, mert Moszkva zöld utat adott Ulbrichtnak, a Nyugat pedig a Falat még mindig jobbnak tartotta, mint egy új világháborút, és megelégedett a három feltétel („*three essentials*”) teljesülésével. Ahhoz pedig, hogy évek múlva a kelet-németek legalább a vasfüggöny mögötti világban mozoghassanak, az NDK a Fal meghosszabbításának tekinthető megállapodásokat kötött a szövetségeseivel, így Magyarországgal is.

Ronald Reagan 1987. június 12-én innen pár méterre szólította fel Gorbacsov főtitkárt a Fal lebontására. Ha visszanezünk a felvételeket, a híres mondatok elhangzása alatt („*Mr. Gorbachev, open this gate! Mr. Gorbachev, tear down this wall!*”) a Fal mögött látszik az akkor is itt álló magyar nagykövetségi épület. Azt valószínűleg Reagan sem gondolta, hogy ezt a küldetést majd egy debreceni ötlet és egy soproni piknik nyomán Magyarországon először tesztelik, majd a sikeres főpróba után nemzetközi jogi keretbe ágyazottan teljesítik. 1989. szeptember 11-én 00,00 órakor Berlintől 800 km-re visszafordíthatatlanul megnyílt a Fal, és november 9-ig közel 55,000 kelet-német jutott így át Nyugatra. Amikor Kohl kancellár a magyar politikai döntés augusztus 25-i bejelentése után felhívta Gorbacsovot, a brezsnyevi doktrínával szakító szovjet vezető egy mondattal reagált: „A magyarok jó emberek.”. Mi sem bizonyítja jobban, miért is kapcsolódik össze oly szervesen Magyarország függetlensége és Németország egysége. Így hát az sem véletlen, hogy Magyarországon volt a legnagyobb a német egyesítés támogatottsága, nagyobb, mint a németek körében. Kell-e ennél nagyobb bizonyíték arra, hogy az európai egyesítés összeurópai projekt?

Az NDK nagykövet harmadik megállapítása azonban súlyos tévedésnek bizonyult. A lengyel és a magyar demokratikus átalakulás, és a magyarországi határnyitás hatására Lipcsében, Drezdában, majd egyre több városban az emberek kimentek az utcára azzal, hogy „Mi itt maradunk!”. Sőt az 1970-től szöveggel már

nem énekelhető Becher-himnuszt is zászlóra tűzték: „Németország, egységes haza.”. Ők, és a belföldön és külföldön aggodó tekintetekkel követett folyamatokat mederben tartó, egyben fokozatosan egy egyértelmű stratégia mentén azokat irányító Helmut Kohl és kormánya elérte azt, hogy a magyarországi határnyitás után 387 nappal Németország nem pusztán egyesült, de egyúttal a nyugati demokratikus államok szövetségének teljes jogú tagja lett. 1945 után a németeknek volt a legkisebb befolyásuk saját sorsuk alakulására. 1989-90-ben ennek az ellenkezője történt, amit olyan kiemelkedő pillanatok igazolnak, mint a november 28-i 10 pontos terv, vagy a minden szempontból meghatározóvá vált „1+1” tárgyalások 1990. február 10-én Moszkvában, és július 17-én a Kaukázusban. Helmut Kohl következetesen abból indult ki, hogy Németország nem lehet vándor a világok között. Szerencsénkre a szövetségi hovatartozás kérdését nem szűkítette le az egykori NDK-ra, ebbe a koncepcióba szervesen beillesztette a szuverenitásukat visszanyerő közép-európai államokat, köztük Magyarországot. A második rajnai kancellár mindvégig szem előtt tartotta a Dunát is, ami a mai napig – és a jövőben is – az Európai Unió összetartozásának és összetartásának kulcseleme.

Köszönöm, hogy az exkluzív magyar-német kapcsolatok e jeles eseményére együtt emlékezhetünk! Örülök, hogy itt vannak köztünk többen az akkori döntéshozók és főszereplők közül. És örülök, hogy itt vannak a Magyar-Német Fórum résztvevői, köztük számosan az Ifjúsági Fórum résztvevői közül. 30 éve a magyarok és a németek csodás tettet hajtottak végre. 30 évvel később, ha körül nézünk a világban és Európában, egyértelmű, mi annak üzenete mai közös Európánk számára. Közös küldetésünk, hogy a magyarországi határnyitás és annak emléke ne jusson a „Rosinenbomber”-ek sorsára. Ki, ha nem, mi, magyarok és németek lennénk képesek bizonyítani, hogy Európa megosztottsága a múlté. Az ezeréves barátság, a 30 évvel ezelőtt Európa sorsát megfordító, jobbra fordító közös vállalkozás a magyarok és németek büszke öröksége, egyben a közös jövőért viselt felelősség édes terhe marad.